

РАЗДЕЛ 4 ЭКОНОМИКА И МЕНЕДЖМЕНТ: ИННОВАЦИОННЫЕ ПУТИ РАЗВИТИЯ

Кухар Р. Б., канд. фіз.-мат наук, професор,
Мотько Н. Р., канд. с.- господарських наук
Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С.З. Гжицького,
м. Львів, Україна
rkuckar@ukr.net

ПРИОРИТЕТЫ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ В КОНТЕКСТЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

В умовах розбудови ринкової економіки головним джерелом економічного зростання стають не природні і матеріальні ресурси, а ідеї та інновації. Конкуренто-спроможність на світовому ринку все більше залежить від продукції, в основі якої лежать нові знання. Якщо у минулому промисловість залежала від доступу до природних ресурсів, то сьогодні індустрія має потребу у науці, технологічних інноваціях, освіті. Розвиток продуктивних сил відбувається при тісній взаємодії науки і нових технологій з виробництвом. Розвиток й ідентифікація сучасного виробництва повинні цілком базуватися на нових рішеннях в галузі технології, техніки, організаційних форм, економічних методів господарювання, тобто різних технологічних інноваціях, впроваджуваних у виробництво.

Формування глобальної інформаційної інфраструктури є характерною рисою розвитку світового господарства наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.. Створення глобального інформаційного простору стало можливим завдяки новим інформаційним технологіям. У 20-ст. у науковому світі відбулися дві важливі події: 1). На початку віку сформувалася, як наука, “теорія менеджменту”. 2). В середині цього ж віку було створено ЕОМ – обчислювальну машину для виконання математичних розрахунків (комп’ютер) – який стимулював, в свою чергу, формування такої наукової теорії як “інформатика”. Разом з тим для обох цих теорій спільною виявилася така категорія як “інформація”, яка, в свою чергу, сприяла взаємопроникненню цих теорій в процесі їх розвитку.

Теорія менеджменту пройшла в своєму розвитку досить складний шлях, виникали різні школи управління зі своїми принципами і тактикою управління. Основи науки менеджменту закладалися класичною школою та науковою школою менеджменту кінця 19-го початку 20-го століть, які сформувалися в умовах розвитку виробництва, панування екстенсивних методів господарювання, створення масштабних організацій, що загострювало проблему зростання продуктивності праці та стимулювання робітників до високопродуктивної праці. Праця розглядалася як засіб життєдіяльності працівників і була для них найбільшою цінністю, відтак основні акценти в управлінні зверталися на раціоналізацію праці і розвиток культури праці та виробництва. Тому не дивно, що засновник школи наукового управління Ф. Тейлор, розробляючи принципи наукового управління та методи раціоналізації праці, звертав увагу і на організаційну культуру, виділяючи роль організаційних правил, стандартів в організації праці та системі стимулювання.

О. Є. Кузьмін [1] відзначає, що вивчення літературних джерел дало можливість виділити шість основних етапів розвитку менеджменту:

- 1 етап.** Витоки науки про управління людьми у процесі виробництва.
- 2 етап.** Формування управлінських механізмів на засадах розвитку людських стосунків.
- 3 етап.** Побудова систем управління, орієнтованих на ринок.
- 4 етап.** Активне застосування кількісних (економіко-математичних) методів як важливих напрямів формалізації методів менеджменту і трансформації їх в управлінські рішення.
- 5 етап.** Формування системних та ситуаційних підходів.
- 6 етап.** Комп’ютеризація управлінських процесів.

Створення в 70-х роках 20-го ст. персонального комп’ютера внесло суттєві зміни в життя суспільства – масова комп’ютеризація, роботизація в різних галузях виробництва і в повсякденному побуті. Змінився стиль життя суспільства, в якому основу складало “рух і перетворення інформації”, формується “інформаційна економіка”, в якій інформація виступає як ведуча продуктивна сила, а також виступає основним продуктом виробництва і предметом споживання. В теорії менеджменту це проявляється створенням таких нових напрямків як “інформаційний менеджмент”, “інформаційно- комунікаційний менеджмент”. На початку 21-го ст. в теорії менеджменту відбу-

вається перехід від *старої парадигми раціонального менеджменту* до нової парадигми, в якій акцент робиться на *лідерство*, тобто в основу покладено принцип взаємного впливу лідера та членів його команди, формується новий напрямок – *“командний менеджмент”*, що ґрунтується на процесі делегування повноважень. На зміну інформаційного суспільства в процесі його розвитку починає формуватися креативне (інноваційне) суспільство, яке керується принципами креативності, тобто спосібністю формувати нові ідеї в різних сферах життя. В теорії менеджменту сформувався новий напрям – *“креативний менеджмент”*.

На сучасному етапі розвитку світової економіки трансфер технологій, як і весь інноваційний процес, протікає під впливом глобалізації і синхронізації технологічних зрушень. Це дозволяє країнам, що відстають за рівнем соціально-економічного розвитку, швидко скорочувати розрив завдяки формуванню національної інноваційної економіки та імпорту критичних технологій. Інновації на сучасному етапі розвитку економіки стають головним засобом збереження конкурентоспроможності й невід’ємною частиною підприємницької діяльності.

Відповідно до Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» від 14.09.2006 року: *трансфер технологій* – передача технології, що оформляється шляхом укладення між фізичними або юридичними особами двостороннього або багатостороннього договору, яким устанавлюються, змінюються або припиняються майнові права та обов’язки щодо технології або її складових.

Управління технологічними інноваціями здійснюється паралельно з управлінням діючим традиційним виробництвом. Але методи управління інноваціями відрізняються від методів управління традиційним виробництвом, оскільки інноваційні процеси спрямовані на створення поки ще неіснуючих продуктів, якісне оновлення виробничих сил та виробничих відносин. Сьогодення вимагає закладення основ кардинальної реструктуризації економіки щодо інноваційної моделі розвитку. Все це потребує поглиблення інноваційних процесів у всіх сферах суспільного життя країни.

Найважливішою умовою конкурентоспроможності як окремо взятої компанії, так і усієї економіки країни, є безперервний інноваційний процес, створення і застосування нових технологій. Від ступеня застосування передових технологій залежить підвищення продуктивності праці, якість продукції і, як наслідок – місце країни в міжнародному поділі праці та рівень доходів населення. Трансфер технологій є одним з інструментів інноваційного розвитку підприємств, оскільки сприяє модернізації та збільшенню обсягу виробництва, випуску нової продукції, і, відповідно, отриманню додаткового прибутку. Тому створення умов для активізації технологічного трансферу, зокрема, удосконалення фінансово-економічного механізму його реалізації, є важливим і актуальним завданням.

Існує ряд чинників, що перешкоджають ефективному трансферу науково-технічних результатів [2]:

- недосконалі механізми виявлення технологічних потреб компаній і підприємств та інформування про них наукових організацій;
- нерозвинені механізми стимулювання компаній і підприємств до розвитку технологічної кооперації та використанню науково-дослідних результатів, створених в університетах;
- інноваційна інфраструктура фрагментарна – слабо розвинені зв’язки (обмін досвідом, методологією, кращою практикою) між організаціями інноваційної інфраструктури;
- недостатня інформованість компаній і підприємств про існування нових технологій і можливостях доступу до них за допомогою інноваційної інфраструктури.

Це, зокрема, обумовлює потребу у формуванні відповідних ланок інноваційної інфраструктури, відпрацюванні ефективних механізмів для комерціалізації завершених науково-технічних розробок і технологій.

Проблеми становлення та розвитку інформаційного суспільства й інформаційної економіки активно досліджували іноземні та вітчизняні вчені. Незважаючи на певну різницю у поглядах, усі вони підкреслюють особливу актуальність і важливість практичного застосування передових інформаційних технологій в економіці і соціальній сфері. Інформаційні технології, будучи невід’ємним інструментом бізнесу, постійно створюють для нього нові інструменти досягнення максимальної ефективності. Поява нової парадигми в галузі інформаційних технологій зазвичай посилює конкурентну боротьбу учасників ринку за право експлуатувати цю нову парадигму. У гострій боротьбі були в минулому сформовані ринки баз даних, інформаційних систем управління підприємствами, сервіс-орієнтованої архітектури тощо. Найактуальнішим прикладом формування нового ринку на основі інновацій у галузі інформаційних технологій є зростаюча конкурентна боротьба за

можливість надання тих чи інших ресурсів як послуг. У термінах галузі така парадигма дістала назву «хмарні обчислення» (Cloud Computing) [3]. Ними називають послуги або сервіси (комплексні послуги), що їх надають прикладні або системні програми, при цьому доставляються вони споживачеві через Інтернет, а також програмне й апаратне забезпечення в центрах обробки даних (датацентрах), які забезпечують згадані послуги. Самі сервіси вже мають наукову назву «програмне забезпечення-як-послуга» (ПЗ-як-послуга або Software as a Service — SAAS). Програмне й апаратне забезпечення таких датацентрів і називають хмарою (Cloud).

Хмарні обчислення (в їх публічній формі) відрізняються від традиційних центрів обробки даних трьома фундаментальними принципами:

по-перше, це надання послуг за запитом, метод об'єднання потоків запитів на ресурси від кількох споживачів у загальний пул ресурсів, які розподіляються динамічно;

по-друге, абсолютний розмір хмари істотно перевершує розміри традиційних центрів обробки даних будь-яких підприємств;

по-третє, для традиційних центрів обробки даних методи зниження витрат — це консолідація та консолідація, а методи зниження витрат для хмар — це розподіл ресурсів (як для моделі «програмне забезпечення як послуга», так і для моделей «платформа як послуга» й «інфраструктура як послуга»).

Список использованных источников

1. Кузьмін, О. Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту / О.Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. – Львів, 2003. – 352 ст.
2. Дмитриченко, М. Ф. Трансфер технологій–інноваційна складова розвитку науки / М. Ф. Дмитриченко. – Київ, 2015 – 139 ст.
3. Камінський О. Є. Хмарні технології в парадигмі інформаційної економіки / О. Є. Камінський. – Київ: КНЕУ, 2018 – 230 ст.

Варакулина М. В., к. э. н.

УО «Брестский государственный университет имени А.С. Пушкина,
г. Брест, Республика Беларусь

vmv08@yandex.ru

МЕНЕДЖМЕНТ В ЭПОХУ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ: ПРОБЛЕМА ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО ФАКТОРА

Исследования в области управления людьми в организации проводятся уже на протяжении более ста лет, в течение которых ученые и практики идут по пути преодоления проблем, связанных с обезличиванием труда. Постепенно, по мере развития науки и появления новых управленческих технологий, ученые стремились найти способы наиболее эффективного использования человеческого капитала, с учетом потребностей работника. Психологизация труда, командная работа, вовлеченность персонала в деятельность организации стали рассматриваться как важнейшие направления работы современного менеджера.

Однако все эти исследования проводились на фоне колоссальных преобразований и темпов научно-технического прогресса. Итогом стали новые вызовы, с которыми столкнулись современные менеджеры. Технологический прогресс в очередной раз заставляет пересматривать инструменты управления персоналом, поскольку «старые» подходы оказываются неэффективными в условиях виртуальных офисов, международных команд, электронного бизнеса, социальных сетей.

Если на заре развития теории управления персоналом говорили о необходимости преодоления отношения руководителя к работнику как к ресурсу, то сегодня основной проблемой становится обезличивание организационных структур в системе практически абсолютного контроля.

Прежде чем приступить к рассмотрению проблемы человеческого фактора в условиях цифровой экономики, необходимо рассмотреть само ее понятие и внутреннее содержание. Например, М. М. Ковалев, Г. Г. Головенчик в монографии «Цифровая экономика – шанс для Беларуси» приводят следующее определение: «это экономика, базирующаяся на цифровых компьютерных технологиях, но, в отличие от информатизации, цифровая трансформация не ограничивается внедрением информационных технологий, а коренным образом преобразует сферы и бизнес-процессы на базе интернета и новых цифровых технологий» [1, с.12].